

Surna Elveierlag informerer

12.12.24.

Informasjon ang. ståa for Surnavassdraget som lakseelv.

Som kjent har vi vært igjennom noen litt ugunstige år, fra 2022 til nå.

Det startet i januar 2022 med uværet Gyda som førte til en historisk storflom med vannstand forbi målepunktet ved Skjermo på over 750m³/sek som er ca. det dobbelte av en mer normal storflom. Dette førte til store forflytninger av grusmasser i hele vassdraget som kan ha hatt skadelig effekt på rogn og ungfisk og annet liv i elva på kort sikt.

På lengre sikt har som regel slike store endringer i bunnforhold positive effekter i elva, da man får bedre gyte og oppvekstforhold i «ny» grus i elvebunnen.

I september 2022 ble Surna som de fleste vet rammet av en annen og trolig mye mer ugunstig hendelse i form av tilførsel av svært store mengder slam fra Follsjødammen. Regulanten åpnet bunnlukene for å tømme Follsjøen. Hvor store kort- og langsiktige skader slamutslippet påførte elva er for tidlig å stadfeste. Slike store unaturlige hendelser er noe naturen ikke er tilpasset til, da livet i elva har mer enn nok marginale naturlige utfordringer å forholde seg til.

Situasjonen vi står i for øyeblikket er om vi kan få muligheten til å bli åpnet for fiske igjen i 2025, etter at Surna sammen med 15 andre elver i Norge ble stengt for fiske 23. juni og ut sesongen i år. I september fikk vi vite at Miljødirektoratet hadde ambisjoner om at elvene som ble stengt kan gjenåpnes i 2025. Det var håp om en avklaring allerede før nyttår, men saken har blitt forskjøvet en del. Dette vil trolig ikke bli avgjort før utpå nyåret. Dette gjelder også alle de andre elvene som ble stengt i 2024.

For at vi skal ha en mulighet til gjenåpning, har vi fått pålegg fra Miljødirektoratet om å sende inn innspill/plan innen 31.12. Der vi må sannsynliggjøre begrenset uttak av voksen laks særlig tidlig i sesongen. Dette for at vi kan nå «gytebestandsmålet» (nok voksen hunnlaks i gytetida i oktober). Elver som unnlater å komme med innspill, eller at innspillet ikke er tilstrekkelig til formålet, å spare voksen laks, vil enten få innkortet sesong eller ikke bli gjenåpnet.

Angående slamutslippet oppnevnte styret i elveierlaget tidlig en arbeidsgruppe som fikk mandat til å arbeide opp mot både offentlig forvaltning og regulanten Statkraft, vedr slamutslippet. Denne saken jobbes det aktivt med fortsatt på forskjellige plan og instanser, med både undersøkelser og utarbeidelse av tiltaksplan for både fjerning av mer slam der det kan være nødvendig, og tiltak for å bedre forholdene for fisk. Elveierlaget er involvert i det som skjer.

I høst har det blitt utført restaurering og utbedring av forholdene for fisk i Ranesebikken som er en viktig sidebekk til Surna, særlig for sjøørret. Dette var et samarbeidsprosjekt med Statsforvalteren og grunneierne langs Ranesebikken. Formålet var å bedre bekkens evne til å tåle store flomsituasjoner i framtida og forbedre habitatet for fisk.

Det er i løpet av sommeren og høsten blitt utført flere forskjellige tellinger og overvåkinger i elva. Her kan nevnes alt fra drivtelling utført fra juni til september av Skandinavisk Naturovervåking AS. Elfiske og lysfiske utført av Nina i samarbeid med Elveierlaget.

Samt noe gytegroppregistrering i egen regi samtidig med lysfiske i øvre deler av elva.

Elveierlaget har også utført et utvidet overvåkingsfiske.

Alle disse oppgavene har også som mål helt eller delvis å registrere og ta ut rømt oppdrettslaks i elva.

Norsk institutt for Naturforskning og Surna Elveierlag har i perioden 2024 - 2026 et samarbeidsprosjekt, der målet er å få bedre kunnskap om rømt oppdrettslaks i Surna, og forbedre metoder brukt som tiltak for å ta ut rømt oppdrettslaks fra elva.

Resultater overvåkingsfiske Surna 20. – 30. September 2024

Sum samlet fangst:	175 laks og 14 ørret.
Avlivet som oppdrett:	8 stk. (6 stk. i sone 1 og 2 stk. i sone 2)
Tatt ut som stamfisk:	11 holaks og 14 hannlaks

Tross mange negative faktorer i det siste inkl. rømminga av 5000 voksen oppdrettslaks på Hitra i vår, så er det også en del positivt.

Resultatene fra drivtellingene i sommer viste at det var veldig lite laks i elva. Særlig i juni og omtrent uten stor laks. Drivtellingene mot slutten av sommeren og overvåkingsfisket i september viste at det var kommet vesentlig mer laks på elva. Det var også da hovedvekt av smålaks og små mellomlaks, men også en bedring av større fisk.

Elveierlaget deltok den 3.12. på et større møte i Trondheim sammen med Vitenskapelig Råd for Lakseforvaltning VRL, Miljødirektoratet MD, Norske Lakselver NL, Norges jeger og fiskeforbund NJFF, Mattilsynet og andre, inkl. laksevassdrag fra hele landet. Hovedsaken var utfordringer for villaksen ift. oppdrettsnæringa.

På møtet deltok også aktører innen produksjon av tette anlegg for produksjon av laks i sjø, som presenterte det nyeste innen store anlegg av denne typen.

På kvelden samme dag hadde den nye filmen «Silent Waters» premiere på kino i Trondheim, den ble også vist i Oslo kvelden etter.

En film produsert av filmprodusenter fra Island der situasjonen for den Norske villaksen hadde hovedfokus, med vinkling til hvordan faren for at også lakseelvene på Island kan bli utsatt for samme skjebne, hvis store aktører innen oppdrett og regulering av elvene får for stort spillerom fra politisk hold.

I forkant av filmen var det arrangert en paneldebatt med politikere fra partiene på Stortinget pluss aktører fra oppdrettsnæring og produsenter av lukkede anlegg.

Denne filmen kommer trolig også på TV etter hvert.

Vi i elveierlaget håper at 2025 blir et lysere år for villaksen!

Styret